

Verslag Rekencommissie ten behoeve van de Algemene Vergadering van Leden van de Erfgoedvereniging Bond Heemschut op 30 oktober 2020.

Inleiding

Dit verslag van de Rekencommissie van de Erfgoedvereniging Bond Heemschut betreft haar werkzaamheden in de periode juni 2019 tot en met mei 2020. Vanwege de coronacrisis wordt de ledenvergadering niet in juni gehouden maar is deze uitgesteld tot 30 oktober 2020. Mocht daartoe aanleiding zijn, dan zal de Rekencommissie tijdig voor de ledenvergadering van 30 oktober 2020 een aanvulling op dit verslag aan de leden doen toekomen.

De Rekencommissie is ingesteld door de Algemene Vergadering van Leden (AVL) van de vereniging van 29 mei 2015. Tot de taken van de Rekencommissie behoren:

‘Het doorlichten van de werkzaamheden van de vereniging en de besteding van de gelden op doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid’.

Leidraad is het doel van de vereniging zoals omschreven in de statuten:

‘Het behoud, de bescherming en instandhouding van de schoonheid en het historisch-ruimtelijk karakter van Nederland in het algemeen en van cultuurmonumenten in het bijzonder’.

Daarbij richt de Rekencommissie zich op een langjarige en bestendige toekomst van de vereniging. De Rekencommissie voert haar taak uit door onderzoek te verrichten en daarover te rapporteren aan de AVL.

Samenstelling Rekencommissie

In de verslagperiode bestond de Rekencommissie uit de heer E.C. de Bouter, mevrouw H.M. Laverman-Berbée en mevrouw J.M. Reichardt. De leden zijn alle in juni 2019 door de AVL benoemd voor een periode van drie jaar. Het voorzitterschap wordt momenteel bekleed door mevrouw Reichardt.

Stand van zaken verslag 2019

In het verslag aan de AVL van 28 juni 2019 heeft de Rekencommissie een aantal aanbevelingen

gedaan, betrekking hebbend op financiën, het ledenbestand en de belangenbehartiging van en door de vereniging. In een gezamenlijke vergadering van bestuur, raad van toezicht en rekencommissie op 8 mei 2020 heeft het bestuur verslag gedaan van de opvolging van de aanbevelingen.

Financiën

De Rekencommissie adviseerde om de financiële cijfers te voorzien van een 'beredeneerde toelichting op de staat van baten en lasten', teneinde meer transparantie in de communicatie van het bestuur naar de leden te bereiken. Het bestuur geeft aan dat een toelichting op de jaarrekening 2019 aan de leden zal worden aangeboden. Op moment van schrijven van dit verslag was deze toelichting nog niet beschikbaar, wij houden derhalve vinger aan de pols met betrekking tot het vervolg van dit onderwerp.

Voorts adviseerde de Rekencommissie te borgen dat Stichting Heemschut Hulpfonds exclusief verbonden werd aan de vereniging. Het bestuur geeft aan dat middels een statutenwijziging van de Stichting Heemschut Hulpfonds deze borging zal plaatsvinden. De statutenwijziging is begin 2020 in gang gezet maar is op moment van schrijven van dit verslag nog niet geëffectueerd. Wij adviseren het bestuur de aanpassing zo snel mogelijk te laten plaatsvinden (zie verder onder het kopje Werkzaamheden 2019-2020).

Ledenbestand en belangenbehartiging

De Rekencommissie heeft met instemming geconstateerd dat het nieuwe, in de loop van 2019 samengesteld bestuur in de ledenvergadering van 17 januari 2020 een concept beleidsplan voor de jaren 2020-2023 heeft gepresenteerd. Daarin is aandacht voor ledenwerving, verjonging en belangenbehartiging. Een aantal leden heeft verdere suggesties gedaan voor het beleid voor de komende jaren. Het is aan het bestuur hier nu concreet invulling aan te geven.

Ten aanzien van het dalende ledenbestand geeft het bestuur aan dat middels enkele campagnes en instap-acties het aantal aanmeldingen van nieuwe leden is toegenomen. Het blijft lastig om de jongere doelgroep aan te trekken, maar het bestuur constateert wel meer belangstelling

vanuit deze hoek. Het bestuur geeft verder aan dat inzet in het educatieve veld vooralsnog niet wordt opgepakt omdat hier naar verwachting slechts beperkt resultaat kan worden behaald bij een kostbare en ingewikkelde inspanning. De toenemende bekendheid van de vereniging en bereidheid lid te worden is verheugend en stemt hoopvol. Wij adviseren het bestuur ogen en oren open te houden voor mogelijke kansen ten aanzien van ledenwerving bij met name de jongere doelgroep.

De suggestie van de Rekencommissie om verder onderzoek te doen naar de achtergrond van de daling van het aantal leden is (nog) niet opgepakt en kan wellicht hulp bieden bij het inzetten van concrete acties.

Ten aanzien van belangenbehartiging geeft het bestuur aan dat dit wordt meegenomen in het beleidsplan 2020-2023. Het bestuur constateert dat de nadruk de komende jaren zal liggen op de (invoering van de) Omgevingswet. Wij zijn het met het bestuur eens dat hier kansen liggen voor de vereniging en onderschrijven het belang hier op te focussen.

Werkzaamheden 2019-2020

In de huidige verslagperiode heeft de Rekencommissie als vervolg op een in het vorige verslagjaar ingezet onderzoek, zich ingespannen een nader beeld te krijgen van de relatie tussen de vereniging en de Stichting Heemschut Hulpfonds en van de functie van de Stichting Heemschut Hulpfonds. Voorts heeft de Rekencommissie onderzoek gedaan naar de financiële stromen van en naar de Provinciale Commissies en Werkgroepen binnen de vereniging. Over beide onderwerpen is op een prettige en constructieve manier met het bestuur van gedachten gewisseld.

Onderzoek Stichting Heemschut Hulpfonds

De Rekencommissie heeft haar begin 2019 ingezette onderzoek naar het Hulpfonds voortgezet. Het Hulpfonds is een aparte stichting die het vermogen van de vereniging beheert en op haar beurt het beheer van dat vermogen heeft uitbesteed aan een bank. Het Hulpfonds draagt vanuit dat vermogen jaarlijks bij aan de financiering van de vereniging. De bijdrage vanuit het

Hulpfonds is van belang voor de financiële bestendigheid van de vereniging. De Rekencommissie constateerde dat een en ander niet goed geborgd is (o.a. in de statuten van het Hulpfonds) en dat de vereniging hierdoor een zeker financieel risico loopt. Ook de juistheid van vastlegging in de jaarrekeningen van vereniging en Hulpfonds leidde tot vragen en twijfels bij de Rekencommissie. Voorts heeft de belastingdienst enige vragen gesteld over de ANBI status van het Hulpfonds. Overleg met het bestuur in dezen heeft erin geresulteerd dat zij het onderwerp hoog op de agenda heeft geplaatst en dat een speciale bestuursafvaardiging zich met dit onderwerp bezighoudt. Inmiddels heeft het bestuur 1) een statutenwijziging voorgelegd aan het bestuur van het Hulpfonds en 2) extern advies gevraagd omtrent de ANBI status van het Hulpfonds en de mogelijke voor- en nadelen van het bestaan van de aparte entiteiten. Beide acties lopen maar hebben nog niet geleid tot concrete conclusies. De Rekencommissie volgt een en ander op de voet.

Onderzoek financiële stromen Provinciale Commissies

Naar aanleiding van een aantal geormerkte bestemmingsreserves die al menig jaar op de balans van de vereniging voorkomen, is de Rekencommissie een onderzoek gestart naar de (achtergrond van de) financiële stromen en de gelden die betrekking hebben op de (provinciale) commissies en werkgroepen binnen de vereniging. Doel van het onderzoek was transparantie te brengen in de financiële stromen teneinde mogelijke risico's hierin te onderkennen en beheersmaatregelen voor te stellen. Als nevendoelestelling werden 'best practices' onderzocht, en werd onderzocht of commissies op dit gebied van elkaar kunnen leren.

De Rekencommissie heeft een enquête uitgezet bij de commissies en werkgroepen en is verheugd dat alle commissies/werkgroepen hun medewerking aan het onderzoek hebben verleend. Wij danken hierbij ook het landelijk bureau voor de administratieve hulp bij het verzenden en ontvangen van de enquêteformulieren.

Uit de enquête blijkt in het algemeen een tevredenheid over de gang van zaken ten aanzien van de geldstromen van en naar de commissies en werkgroepen. Wel heeft de Rekencommissie naar aanleiding van de enquête een aantal verbeterpunten gesignaleerd en deze in de vorm van

adviezen aan het bestuur in een vergadering met het bestuur en de Raad van Toezicht toelicht.

Ten aanzien van de geormerkte reserves op de balans acht de Rekencommissie het (periodiek) opstellen van een werkplan door de commissies/werkgroepen een goed middel om doelgerichter en efficiënter met de beschikbare middelen om te gaan. Ook daar waar commissies/werkgroepen aangeven slechts te reageren op actuele bedreigingen alsmede om subsidie-aanvragen te ondersteunen kan een werkplan (vergezeld van een begroting die van eenvoudige aard kan zijn) helpen om voorbereid te zijn indien een dergelijke situatie zich voordoet. De nieuwe Omgevingswet zal wellicht vaker nopen tot snel handelen.

Uit de enquête blijkt tevens dat er een groot verschil is tussen de commissies/werkgroepen in het aanvragen en verkrijgen van (meestal provinciale) subsidies. De Rekencommissie heeft het bestuur aangegeven dat hier kansen liggen op het gebied van samenwerking zowel tussen commissies/werkgroepen (bijvoorbeeld het delen van successen en mislukkingen) als met andere monumenten- en erfgoedorganisaties (dit leidt vaker tot succesvolle subsidieaanvragen). Voorts heeft de Rekencommissie enkele aanpassingen geadviseerd op het gebied van bevoegdheden en vergoedingen. Het bestuur heeft aangegeven het advies van de RC intern te bespreken en later met een terugkoppeling te komen.

Tijdens het onderzoek is daarnaast gebleken dat de in het verleden opgestelde kadermap voor vrijwilligers niet standaard meer wordt gebruikt. Het inwerken van vrijwilligers gebeurt binnen de provinciale commissies. Wij adviseren het bestuur om aandacht te besteden aan het inwerken van nieuwe vrijwilligers door bijvoorbeeld de kadermap nieuw leven in te blazen.

Aanbevelingen 2020

In het bovenstaande hebben wij aanbevelingen gedaan over de lopende onderwerpen die de Rekencommissie heeft onderzocht. De belangrijkste aanbevelingen betreffen:

1. Stichting Heemschut Hulpfonds

Wij adviseren het bestuur het in gang gezette onderzoek naar de relatie tussen het Hulpfonds en de vereniging, zoals ook opgenomen in het (concept) Jaarplan 2020, voortvarend af te handelen en zo mogelijk nog dit jaar tot een conclusie/plan van aanpak te komen hoe zij om wil gaan met het beheer van het vermogen van de vereniging.

2. Geldstromen provinciale commissies en werkgroepen

Uit ons onderzoek zijn geen financiële risico's naar voren gekomen die een directe aanpassing van de richtlijnen en/of procedures noodzaken. Wel is er naar onze mening winst te behalen uit samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de verschillende commissies/werkgroepen. Het opstellen van een werkplan kan helpen doelgerichter en efficiënter met de beschikbare middelen om te gaan. Overigens kunnen werkplan en begroting meestal bescheiden en simpel van opzet blijven. Ook kleine aanpassingen in bevoegdheden van commissies/werkgroepen kunnen leiden tot doelmatiger en efficiënter werken van de vrijwilligers. Daartoe helpt ook het gebruik van een actuele kadermap voor vrijwilligers. Wij adviseren het bestuur het beleid aan te passen aan de gesignaleerde verbeterpunten. Daarbij kan het landelijk bureau een leidende, adviserende en ondersteunende rol krijgen, zodat de commissies/werkgroepen zich zoveel mogelijk kunnen concentreren op dat waar ze goed in zijn: zich inhoudelijke bezighouden met de bescherming van ons aller erfgoed.

Werkzaamheden 2020-2021

Wij zullen in 2021 het ledenbestand opnieuw tegen het licht houden om voortschrijdend inzicht te verkrijgen in de trend van het aantal leden.

Voorts roepen wij de leden van de vereniging nadrukkelijk op om thema's kenbaar te maken die mogelijk nader onderzoek door de Rekencommissie vragen.

De Rekencommissie, 24 juni 2020.